

LŐRINCZ L. LÁSZLÓ

Hu Bálint nemzetközösségi algakutató levelei az utókornak

Megérkezés Budapestre, Anno 2086

Kedves Utókor!

Legelőször is nézd el nekem, hogy letegezlek, de mivel, sajnos, Te vagy a fiatalabb, engem illet az a nagyon is kétes dicsőség, hogy megválasszam, milyen formában társalogjak veled. Nos, én a bizalmasabb tegeződést ajánlom, ha nincs ellenedre. Persze, nem tudom, hogy néhány száz évvel később lesz-e még egyáltalán jelentősége az ilyesminek. Ha igen, még egyszer bocsánat, ha nem, mosolyogj egy derűset rajtam, mint ahogy én mosolygok, mondjuk, azokon, akik 1986 körül éltek.

Jelenleg itt ülök a Duna felett egy üveggömb szobában, amely a Gellérthegy lábánál emelkedik a levegőbe. Közvetlenül az emléktábla mellett, amely azt hirdeti, hogy évtizedekkel ezelőtt egy híd állt itt. Fura, ódivatú formáját ma is láthatod az emléktáblára karcolva, ha erre jársz. Előttem, a lassan forgó kis asztalon frissen vásárolt diktafonom: öröm nézni, hogyan kanyarog ki belőle a hangomat írásban rögzítő műanyag szalagcsík. Mit tagadjam, kissé meg vagyok illetődve, hiszen odahaza, Új-Budán elektromos kijelzőset használtam, olyan régimódit, amely még a helyesírást sem ismerte rendesen. Arról nem is beszélve, hogy ha selypített vagy dadogott valaki... A műanyag csík engedelmesen kunkorodik ki a készülékből, én pedig beszélek. Olvasd hát, hallgasd hát, kedves Utókor, figyelmesen!

Hu Bálintnak hívnak, és algakutató vagyok Új-Buda szigetén. Ha látnátok - nem tudom, műanyag lapra maratott fényképem kiállja-e az idők próbáját -, alacsony, vágott szemű, karikalábú legény állna előttetek. Karikalábamat és Hu családneveimet gilják apámtól örököltém - de erről egy kicsit később.

Apám röviddel Új-Buda alapítása után érkezett a szigetre, pontosabban vontatta oda egy halászhajó, miután egy mini-tengeralattjáró akkora léket vágott halászcsonakja oldalán, hogy egy rozmár is átférhetett volna rajta. Mivel rozmárok éppen nem jártak arra, helyettük csak tengervíz áramlott be a lyukon, és az öregem, annak rendje és módja szerint bele is fulladt volna, ha egy halak után kutató magyar hajó észre nem veszi, így került Új-Budára, és ott is ragadt mindörökre. Maradásában alighanem végzetes szerepet játszott anyám, egy kicsi, szőke asszony, akivel évekkel később az Antarktison ismerkedett meg.

Apám Új-Budán tanult meg magyarul, és engem már ezen a nyelven oktatott a sziget történetére. Születésemmel apám elnyerte a Magyar Nemzetközösség állampolgárságát, bár az ideiglenes állampolgárságot már akkor megkapta, amikor összeházasodott anyámmal. Új-Budát a XXI. század húszas éveiben alapították, nem sokkal azután, hogy a Nemzetek Szövetségében kirobbant az ismert tengerjogi vita. Történt ugyanis, hogy még a múlt évezred végétől kezdődően a tengerrel rendelkező országok mindegyre kiterjesztették tengeri felségterületüket, előbb csak néhány mérfölddel, később többel. A harmincas évek táján a határok összeértek. Nem volt már szabad tengerfelület: minden hajó valakinek a felségterületén közlekedett. A tengerrel nem rendelkező országok természetesen sértve érezték magukat, s a Nemzetek Szövetsége be is látta, hogy valamilyen módon kárpótlást kell nyújtania Svájcnak, Csehszlovákiának, Magyarországnak. Egyhangú szavazással úgy határoztak, hogy a tengerekből kiszorult országoknak jogukban áll három, egyenként 300 négyzetkilométeres úszó szigetet létrehozniuk, persze előre megállapított helyeken, amelyeket

azután a Szövetség az anyaországhoz tartozónak tekintett. A szigetek körül 10 tengeri mérföldben határozták meg a felségvizek határát.

A korabeli újságok szerint - amelyeket sajnos eredetiben már nem olvashattok - óriási öröm tört ki az anyaországban a Szövetség határozata nyomán, hát még akkor, amikor az Egyesült Arab-Izraeli Államszövetség módosító javaslatot nyújtott be. Eszerint az érintett országok még az antarktiszi övezetből is kiharshattak egy darabot: ezt is szerződésekben meghatározott helyen. Nem tudom, kedves utókor, ismered-e azt a szót, hogy "gyarmatosítás" - ez mindenesetre nem volt az! Az Antarktison kijelölt övezetben ugyanis nem élt senki, kivéve a fókákat és pingvineket, így azt az anyaországnak kellett emberekkel benépesítenie, és megteremteni az életfeltételek biztosításához szükséges infrastruktúrát.

Az új területekre a kirajzás a XXI. század harmincas éveiben vette kezdetét, és még ma is tartana, ha nem kellett volna túlnépesedéstől félni, és szigorúan korlátozni a betelepülők számát.

Apám, miután kihúzták Új-Budán, csodálkozva látta, hogy ismeretlen helyen ért partot, ott, ahol semmiféle szigetnek nem lett volna szabad lennie - legalábbis néhány évvel korábbi térképei szerint. Amikor aztán megtudta, hogy a Japán és a Fülöp-szigetek közötti tengerrészen most épül Új-Buda, Új-Pest és Új-Ferencváros szigete, úgy döntött, hogy felcseréli milliösszigeteki állampolgárságát a magyarral. Felvette a Boldizsár nevet, amely akkor a legnépszerűbb volt a szigeteken, a régít, a Hut pedig előrevette családnévnek, így lett belőle Hu Boldizsár.

Mind a három sziget állt és virágzott, naponta több ezer tonna algát termelt és konzervált, amikor apámat, aki közben első osztályú algaszakértővé küzdötte fel magát, kiküldték az Antarktiszra valami algatenyésztési probléma vizsgálatára. Ha jól tudom, az algák szaporításával volt a gond. Mindenesetre Hu Boldizsár majd egy évet töltött a jeges kontinensen, s amikor visszatért, nem hozott magával mást, mint néhány ajándékba kapott pingvint - és anyámat.

Anyám még a régi európai hazában született, és egészen kicsi korában került ki Antarktiszra. Munkája révén ismerkedett meg Hu Boldizsárral, mivel ő is az algaprogramban volt érdekelt. Rövidesen elhatározták, hogy összeházasodnak. Mivel anyám rendes állampolgár volt, házasságkötésüknek nem volt különösebb akadálya. Átköltöztek Új-Budára, apám megkapta az ideiglenes állampolgárságot, s amikor én megszülettem, a véglegest.

Ami engem illet, gyermekkoromat Új-Budán és Új-Ferencvárosban töltöttem. Nyaranta gyakran ellátogattunk Antarktiszra nagyanyához és nagyapához. Halványan emlékszem, hogy nagyapa sokszor a térdére ültetett, és hosszú történeteket mesélt az európai Magyarországról, a Magyar Nemzetközösség európai tagjáról. Túlságosan kicsi voltam azonban ahhoz, hogy mindent megértek abból, amit kissé rekedt hangján, botjával játszadoxva elmesélt. Még az ezredforduló előtti időkről - ez idő tájt élhette gyermekkorát -, olyan emberekről és eseményekről, amelyek ma már csak a történelemlkönyvek lapjairól köszönnek vissza. Egyetemre Új-Ferencvárosban jártam, az ELTE kihelyezett állattenyésztői és -nemesítői karán. S bár sokat foglalkoztatott a gondolat, hogy egy nyári szünidőben ellátogatok Európába, mindig közbejött valami. Emlékszem, úgy harmadéves lehettem, és már a jegyem is megvolt az úrsiklóra, amikor az egyetem villámgyorsan lefújta az utazást. Történt ugyanis, hogy a Nemzetek Szövetsége új, felsőfokú algaszakértői tanfolyamot indított Buenos Airesben, s tanáraink engem is jelöltek rá. Így ejtettem kútba az európai utat, nyertem viszont helyette egy egészen kiváló diplomát.

Amikor befejeztem tanulmányaimat - 2086-ban -, a Központi Algakutató Intézetben kaptam beosztást mint tudományos munkatárs, alapkutató. Mivel nem kenyerem a dicsekvés - a megfelelő szakirodalmat úgyis megtalálhatod, ha kíváncsi vagy rá -, csak annyit említenék, hogy röviddel ezután felfedeztem valamit, ami forradalmasította az alगतartósítás tudományát. Ha a Nemzetközösség európai részén élnék, már akadémikus lennék, így azonban csak

alacsonyabb kitüntetést kaptam felfedezésemért. Az Akadémia azzal hátrította el folyamodványomat, hogy felfedezésem gyakorlati jellegű, s bár kétségkívül megoldottam vele az algák tartósításának szinte valamennyi függő problémáját, teoretice nem sokat nyom a latban. Ekkor eszembe villant nagyapának egy régi mondása, amely az Antarktison akkor nagyon is időszerűnek tűnt, s Új-Budán sem másképpen, hogy aki közelebb van a tűzhez, jobban melegszik.

A 2086-os, azaz az ideai évben azonban megtörtént a csoda, amiben már alig-alig reménykedtem: kutatóintézetem Budapestre küldött, hogy az Algaügyi Minisztérium megfelelő miniszterhelyettesével tekintsek át néhány tartósítási problémát, amelyekkel nem akarlak untatni, kedves Utókor. A dolog lényege mindenesetre az volt, hogy életemben először látogatást tehetek a Nemzetközösség fővárosában, Budapesten!

Legszívesebben azonnal indultam volna, erre azonban sajnos még néhány hétig várnom kellett. Egyes tagországok ugyanis mértéktelen algatermelésükkel annyira leszorították az árakat, hogy a legnagyobb algatermelők szövetsége, a KAMPEC (Kék Algát Művelők és Piackutatók Egyesült Centruma) kénytelen volt összeülni, és hosszas viták során tisztázni a felgyülemlett kérdéseket. S míg a tisztázás folyt, én sem utazhattam, hiszen utazásom célja szorosán összefüggött a születendő határozatokkal. A KAMPEC végül is elodázta döntését, s én elindulhattam álmaim földjére: Budapestre!

Szinte remegve tettem meg az utat az úrsikló fedélzetén (mindössze 15 percig tartott), még az algaszörpöt is képtelen voltam elfogyasztani, amit az elegáns stewardess mosolyogva nyújtott felém. Ott álltam az ablaknál, és úgy szorítottam az algáspoharat, hogy belefehéredtek az ujjaim. Csak akkor nyugodtam meg, amikor a gép áttört a felhőkön, és apró házak sora tűnt fel alattunk. Szomszédom, egy nagy bajuszú, fekete ember, aki hasztalan próbált beszédbe elegyedni velem, látva megilletődöttségemet, megértő mosolyt küldött felém, és az alattunk elsuhanó utcákra mutatott.

- Cegléd, Budapest peremvárosa...

Alighogy kimondta, a gép koppant a kifutópályán, majd mozdulatlaná dermedt.

Megérkeztünk Budapestre.

Sokat írhatnék magáról az ürrepülőtérről is, amelyet Ferihegy 11-nek neveznek. Kérdésemre, hogy mit jelent ez az elnevezés, senki nem tudott egyértelmű választ adni, mint ahogy Cegléd külváros nevének eredetét sem ismerte kísérom, aki a repülőtéren fogadott. Szabó Norbertnek hívták, tudományos segédmunkatárs volt az algakísérleti osztályon. Mivel a minisztériumban tudták, hogy most járok életemben először Budapesten, célszerűnek tartottak mellém adni valakit, aki legalábbis a kezdeti időkben magyarázattal szolgál, ha nem értenék valamit, vagy ha a dolgok menete megkívánná a magyarázatot. A segédmunkatárs egy általam eddig csak képen látott utcai szöcskével jött elém. Ez olyan dobozféle, amelynek alul néhány kereke van - alighanem hat -, és egy kis szárnya, fűvókákkal. Ezek segítségével bátran felszállhat a levegőbe.

Nálunk az erős tengeri szél miatt egészen másfajta járgányokat használnak. Itt a magasra épült házak között azonban az utcai szöcske is megteszi.

Norbert, látva, hogy kíváncsisággal vegyes óvatossággal nézegetem a járgányát, elmondta, hogy régi széria, majdnem ócskavas, a minisztériumnak azonban nem volt pénze újabbra.

Különleges szerencse, hogy még ilyet is kaphattam, mert utcai szöcske csak akadémikusoknak jár; a magamfajta fokozat nélküli gazdasági szakemberek legfeljebb egynéhány jegyből álló blokkfüzetet igényelhetnek, s ezzel fizethetik az Utcai Szöcske Vállalat bérszöcskéit. Vegyem munkámnak és személyemnek szóló rendkívüli megtiszteltetésnek, hogy sikerült felhajtania egy külön szöcskét.

Megnyomott egy gombot, meghúzta a botkormányt, és a járgány néhány centiméterrel a talajszint fölé emelkedett. Az elektromos motor felmorrant, majd elcsendesedett, és szinte

hangtalanul nyelték a kilométereket a szépen gondozott fasorok között. Kísérőm gondolataiba mélyedt, ezért csak hosszas töprengés után szántam rá magam, hogy megzavarjam. Akkor, amikor a lombos és tűlevelű fákat egyre több pálma váltotta fel. Végül már nem is láttam mást, csak pálmafát. Óvatos kérdésemre a segédmunkatárs felnevetett. Nevetését nem éreztem vidámnak, inkább keserűnek. Gyorsan leállította a járgányt egy fa mellett, és javasolta, hogy nézzem meg azt a saját szememmel. Megnéztem: szép volt. Karcsú, magas, méltóságteljes, amilyenek egy pálmafának lennie kell. Ilyenket láttam őket a holovízióban is. Norbert is kiszállt, és a fára mutatott.

- Szép, mi? Fogja, tapogassa meg!

Engedelmeskedtem, és megsimogattam a fa törzsét. Aztán, mintha kígyó csípte volna meg a kezem, úgy rántottam vissza. Norbert nem nevetett, hanem szomorúan bólintott.

- Úgy van. Nem valódi. Műanyag. Budapesten már nincsenek fák...

Döbbenten meredtem rá.

- Nincsenek?

- Nincsenek. Talán csak az Állat- és Növénykertben van néhány, meg minifák az erkélyeken. Tudja, bonszai. De igazi, rendes fa már lassan ötven éve nem él meg Budapesten.

- A... levegő? - kérdeztem szinte rémülten.

- Dehogy. A levegő már tiszta. Legalábbis annyira, hogy a fák megélhetnének. A talajjal van baj. Ki kellene cserélni a fél ország talaját vagy talán az egészét, de kérdem én, honnan?

Hiszen mindenütt ez a probléma.

- De hát... micsoda? - hebegtem.

Visszaültünk a járgányba, s mielőtt elindította volna, magyarázni kezdte:

- A szóástól van elsősorban. Tudja... az ezredforduló előtti évtizedeken télen úgy védekeztek a síkosság és a jég ellen, hogy sózták az utakat. Egyre több és több sóval, hogy a jég elolvadjon. A só aztán beszivárgott a talajba, s annyira tönkretette, hogy az ezredforduló után már nem létezett olyan makaes fa, amely megélt volna benne. Előbb még mindenféle bokrokkal próbálkoztak, később feladták a küzdelmet. Nem volt értelme. A talaj végérvényesen tönkrement. Ha jobban megfigyeli a fa törzsét, ahol a talajjal találkozik - látja, ott -, fehér karika van a törzsön. Ez még mindig a só nyoma. Néha még a műanyagot is megrágja.

- Szörnyű - sóhajtottam. - Hiszen még nálunk, Új-Budán is vannak fák! Igaz, hogy hordókban meg egyéb tartályokban, de legalább igaziak.

- Meg lehet szokni ezeket is - legyintett Norbert. - Mint ahogy a madarak is megszokják.

Újabban már fészket is raknak rájuk. Látja? Ott, a pálmalevelek alatt. Talán rigófészek...

Sajnos, nem ismerem a madarakat.

Visszaültünk a járgányba, és folytattuk utunkat. A műanyag pálmások egyenesen a város központja felé vezettek. Néhány percnyi repülés után észrevettem, hogy a kertes, üvegtetejű családi házacskák elmaradoznak mögöttünk, s ahogy a város felé suhantunk, egyre több romos épület, feketére égett tűzfal meredezett az utak mentén. Norbert annyira megszokhatta a látványt, hogy említést sem tett róla, így kénytelen voltam újabb kérdésekkel zaklatni.

Norbert azonban ideális kísérőnek bizonyult. Ahelyett, hogy ingerülten reagált volna a számára nyilván rendkívül primitívnek hangzó tudakozásomra, lassította a kocsit futását, és csak fél kézzel fogva a kormányt, magyarázni kezdett:

- Lassan elérünk arra a pontra, ahol az ezredfordulón a város széle húzódott. Látja azokat a magas épületromokat? Nos... régi szóhasználattal azok lakótelepek voltak.

- Messziről is azonnal szemembe tűnt a romok sivársága, egyhangúsága és nyomasztó feketesége. Aztán hirtelen egy óriási, baljóslatú szobor magasodott fel előttünk, oly váratlanul bukkanva elénk a kanyarodó út közepén, hogy Norbert kénytelen volt felrántani a magassági kormányt. Amikor magunk mögött hagytuk, bocsánatkérően rám mosolygott.

- Pardon. Mindig elfelejtem, hogy itt van. A múltkor is...

- Mi volt ez? - kérdeztem.

- Nem látta? Szobor... Visszamenjünk? - Aztán, mielőtt még válaszolhattam volna, megemelte a kormányt, és kört írt le a járgánnyal a levegőben.

Törtem a fejem, hogy hol hallottam már a városszéli katonaszoborról. Merthogy egy múlt évezredi katona alakját láttam magam előtt, abban nem kételkedtem. Hogy miért? Nem is tudnám megmondani.

Hirtelen izgatottság fogott el, és megragadtam Norbert karját.

-A múlt évezredben, a II. világháborúban történt, nemde? A szovjet parlamenterek...

Norbert megingatta a fejét.

- Maga Steinmetz kapitány szobrára gondol. Az a szobormúzeumba került, szerencsére épen, ha akarja, megtekintheti. Különben is a város központjában állt, nem itt a szélén. De nézze csak!

Visszaérkeztünk a hatalmas, talán húsz méter magas emlékműhöz. A furcsa alakról nem derült ki, hogy férfi-e vagy nő, mivel nem volt arca, illetve, ha volt is, valami furcsa szerkezet alá rejtette. A szerkezetből csövek vezettek egy kis táskába, amelyet szíjakkal és kapcsokkal erősítettek a derekára. Egyik kezével ezt a valamit szorította az arcára, a másikkal pedig, pontosabban kinyújtott mutatójával az eget fenyegette, mintha csak számon akarná kérni tőle nem teljesített ígéretét.

- Úrhajós... - szaladt ki a számon.

Norbert repült még egy kört, aztán megrázta a fejét.

- A gázárcos ember. Ami a fején van, az gázmaszk. Azért akkora, hogy mindenki jó előre észrevehesse. Akarja még egyszer körülrepülni?

Megfordultunk körülötte, és jól szemügyre vehettem. Bár nem látszott az arca, fájdalom és kétségbeesés sugárzott egész monstrumából. Még az eget fenyegető karja is inkább kért, mint vádolt.

- Erről nem olvastam sehol - suttogtam önkéntelenül is lehalkítva a hangom. - Kiről mintázták?

- Senkiről - mondta Norbert. - Csak arra figyelmeztet, hogy itt kezdődött a gázhatár.

- Gázhatár? - ámultam el.

- Bizonyára hallott már róla, hogy nagy-, déd- és ükszüleink mivel közlekedtek?

- Persze - mondtam. - Autóval.

- Aminek az volt a lényege - vette vissza a szót -, hogy kőolajszármazékokból nyerték hozzá a hajtóerőt, azok egy motorban robbantak fel, amelyet éppen ezért robbanómotornak neveztek.

A származékok leadták a hajtóműnek az energiát, maradékaik pedig elhagyták a motort.

Kiáramlottak a levegőbe. S mivel ezek a gázok mérgezők, tönkretettek mindent: az épületeket, a növényeket és magát az embert is. Ehhez jött még a tüzelés. Az ezredforduló előtt ugyanis szinte kizárólag szénrel és kőolajfűtésekkel fűtöttek, amelyek melléktermékei vegyülve a kipufogó gázokkal...

- Borzalmas... - nyögtem fel a gondolatra - hogyha nem a XXI. században születtek, méregfelhők között kellett volna leélnem az életemet.

- Ahogy mondja - helyeselt Norbert. - Bár ők sem bírták azért a végtelenségig. A napenergiát még nem tudták megfelelően hasznosítani, azonkívül pokoli drága is volt; az irányított magfúziót alig ismerték, és az elektromosságot sem voltak képesek minielemezekbe koncentrálni. Ahogy a motorizáció haladt előre, a levegő szennyezettsége is nőtt. Röviddel az ezredforduló előtt olyan fokot ért el, hogy felmerült a kérdés: nem kellene-e végérvényesen megtiltani az autóforgalmat a főváros egész területén. A fűtéssel valamelyest egyszerűbb volt a dolog, ekkor kezdték kiépíteni a minden lakásra kiterjedő melegvíz-hálózatot.

- Szóval tisztább lett a levegő - bólintottam. Norbert szomorúan megrázta a fejét.

- Egy szemernyi sem! Sőt, egyre szennyezettebb. Gondolom, az ön által is jól ismert okok következtében, ez különben benne van minden történelemkönyvben, egyre kevesebb pénz jutott a környezetvédelemre. Az ipar és a környezetvédelem úgy állt egymással szemben, mint

két ökölvívó a ringben - remélem tudja, hogy volt egy ilyen sport a múlt században -, az egyik a piros, a másik a zöld sarokban... És megpróbálták kiütni egymást. Az ipar azzal érvelt, hogy akárhogy is, de termelnie kell; a környezetvédelem pedig, hogyha így megy tovább - nem lesz, aki termeljen, és főleg nem lesz kinek termelnie... Az autók és az ipari létesítmények tovább szennyezték a levegőt, s ami pénzt a környezetvédelem Budapest levegőjének tisztaságára tudott fordítani, még arra sem volt elég, hogy a fokozatosan gyorsuló romlást lelassítsa. Aztán azt se feledje, hogy az általános skizofrénia ekkor kezdett eluralkodni... Hogy hogyan? Hát például úgy, hogy a lehangosabb környezetvédők is kocsival jártak. Végül is mit tehettek mást? Annyit azért sikerült elérniük, hogy... amikor már egészen tűrhetetlenné kezdett válni a dolog...

-Tűrhetetlenné?

- Az első fázis az volt, hogy megtiltották a kisgyermekes családoknak, hogy kivigyék az utcára a gyerekeiket. Tudja, a kipufogó gázokban levő ólomszarmazékok a földfelszín közelében, alacsonyan helyezkednek el, így a szerencsétlen kicsik szívták be a legnagyobb adagokat belőlük. Ahogy a halálesetek megszorodtak, csak vasárnap vihették a szülők gyerekeiket az utcára, amikor jelentősen lecsökkent a gépkocsiforgalom, és a gyárakban sem dolgoztak. Aztán egyre több lett a hörghurut és - a rák. Akkor még nem tudtak mit kezdeni vele. Olyan volt, mint mondjuk a XV. században a himlő. Próbálkoztak ugyan ólommentes benzinnel és környezetkímélő autókkal, de nem sok sikerrel. Ez közvetlenül a nagy gazdasági világválság előtt volt, amely még a mi századunkba is áthúzódott. Nos, kinek volt pénze akkor bármire is!

- De hiszen ez tömeges... gyilkosság vagy öngyilkosság! Norbert felrántotta a vállát.

- Képzelve magát a helyzetükbe, bármilyen nehezére esik is. Nyilván nem szórakozásból csinálták, amit csináltak. Bár nagy bölcsességgel és felelősségtudattal nem vádolhatjuk őket, az kétségtelen. Mindenesetre a szélkerekeket felszerelték.

- Micsodákat?

- Három óriási szélkereket. Majd száz méter volt a magasságuk. Budapest északi elővárosában építették fel őket, Vácon. A Belvárosnak ugyanis nagyon rossz volt a széljárása. Bizonyos esetekben olyannyira összegyűlt a benzinbűz, s a mérgező anyagok koncentrációja annyira megnőtt, hogy el kellett rendelni az ún. szmogriadót, aminek három fokozata volt. A harmadik fokozatot általában akkor rendelték el, amikor nappal is szinte éjszakai sötétség borult a városra. Ha rossz volt a széljárás, s a légmozgás nem tudta kifűjni a szmogot a magas házakkal határolt utcák és terek közül, bejelentették a harmadfokú riadót. Ilyenkor megszűnt a tanítás az iskolákban, a munka az üzemekben és hivatalokban, senki sem mozdulhatott ki a lakásából. Az erre illetékes hivatal szakemberei pedig beindították a váci szélkerekeket. Ezek óriási erővel kavarták a levegőt, és speciális fűvókákkal a városra irányították. Ha szerencsésük volt, néhány óra alatt kifűjták a füstködöt a Belvárosból.

- Elég primitív módszer - jegyeztem meg.

- És nem is túl sikeres. A XX. század kilencvenes éveinek közepére az állandó mérgekonzentráció annyira felszökött, hogy a várost három körzetre osztották. A legbelső volt a legszennyezettebb egyszerűen azért, mert itt voltak a legkeskenyebbek az utcák, a legmagasabb házakkal határolva. Ide csak speciális védőfelszereléssel lehetett belépni, amelyet gázálarcnak hívtak. Ekkor már nem lakott itt senki, csak a hivatalok és néhány üzem végezte a dolgát. Aki csak tehetett, kivándorolt a külső kerületekbe, a 2. számú veszélyeztetett körzetbe. Itt nem volt kötelező a gázálarc viselése, csak akkor, ha veszélyesen megnőtt a koncentráció. Ennek az övezetnek a határát jelzi a gázálarcos ember szobra. Különben a szobor környékén őrség tanyázott, és ellenőrizte a Budapestre érkezőket, hogy hozták-e magukkal gázmaszkot. Aki nem hozott, az vagy bérelt egyet, vagy visszafordították. Ebben az időben virágzott fel a gázmaszkbiznisz. Maszek boltok nyíltak, ahol Nyugatról importáltak gázálarcokat árusítottak, fülhallgatóval, a legkedveltebb zeneszámok kazettáról hallgatható

műsorával és a többi. Tud követni?

- Megpróbálom - nyögtem. - És most milyen a levegő?

- Milyen lenne? Tökéletes. Amióta Volkov felfedezte a szuperakkumulátort, nincs szükség többé benzinnel vagy olajjal hajtott járművekre. Még az ősi, gombelemes korszakban kezdődött az egész. Talán még maga is emlékszik rá... Megbocsásson, ön milyen származású?

- Apám gilják volt - mondtam.

- Hm. Érdekes. Szóval, a gombelem megoldotta a problémát, és a levegő nem egészen egy évtized alatt kitisztult. Persze, a város olyan maradt, amilyen volt. Piszkos és korszerűtlen. Az egészséget le kellett volna bontani. Csakhogy minek? Bennünket nem zavar, legfeljebb az esztétikai érzékünket sérti. Nézzen csak le, és mondja meg, mit kezdhettünk volna ezekkel a micsodákkal?

Amerre csak a szemem ellátott, feketére aszalódott, végtelen rommező húzódott alattunk egy fémesen csillogó valamiig, amely egy nagy folyó is lehetett a messzeségben.

- A házakat tönkretette a légszennyeződés. A falak megfeketedtek, a vakolat lehullott róluik, a kéményeket szétmarta a gáz vagy a korom. S mivel nem volt pénz a karbantartásra - elsősorban újakat kellett építeni, hiszen még jó ötven éve is szép számmal akadt olyan család, akinek a lakása nem haladta meg a harminc-nyolcvan négyzetmétert -, düledeztek, mintha sóból építették volna őket. Még az ezredforduló előtt megkezdődött a fejvesztett menekülés a belvárosokból. Csak az öregek maradtak, akiknek nem volt hová menniük. A házak is elöregedtek, akárcsak lakóik. A lakók azután meghaltak - ki így, ki úgy -, s a hatóságok végül megtiltották, hogy bárki is beköltözzék a düledező házakba. A belső kerületek így elnéptelenedtek: a füstköd zavartalanul gomolygott a lakatlan házak között. Csak a nagyobb intézmények dolgoztak, akiknek volt valamelyest pénzük, hogy karbantartsák épületeiket. Persze, az ő dolgozóik is csak gázálarcban dolgozhattak. Hát ilyen volt az élet Budapest közepén, az ezredforduló táján...

- Miért nem bontották le ezt az egészséget... legalább most? Norbert fanyarul elmosolyodott, majd körözni kezdett járművünkkel a romváros fölött.

- Minek? Igaz, hogy csúnya, de... mégiscsak régi. Olyan, mint egy múzeum. Skanzen vagy hogy is hívják. Aztán meg nem minden tanulság nélküli, ha itt van az orrunk előtt. Persze, voltak olyan tervek, hogy lebontják, és a helyére új házakat, új várost építenek, de azután... nos, felfedezték a gömbházakat, ellentmondva minden eddigi futurológiai elképzelésnek.

- Ellentmondva?

- Hát persze... A XX. századi futurológusok úgy gondolták, hogy az emberiség már a mi századunkban lehurcolkodik a föld vagy a tengerek alá. Jó vicc, nem? Ki gondolta volna, hogy felköltözünk a levegőbe! Csak amikor Schermann felfedezte vagy inkább kikísérletezte a gömbházakat, akkor vett egészen új irányt a lakáskultúra fejlődése. Látott már gömbházat? - fordult felém. - Hát... olyan igazit még nemigen. Buenos Airesben inkább a lebegőházakat kedvelik.

- Az is a gömbház egyik formája, csak éppen másként biztosítják az összeköttetést a földdel, azonkívül garantáltan földrengésbiztos. Amióta a túlzott vízkivétel miatt megszaporodtak a földrengések, a Latin-Amerikai Egyesült Államokban kénytelenek voltak áttérni a lebegőházak típusaira. De itt Budapesten a gömbház lett az uralkodó forma. Innen már látszanak is... Arra nézzen! Előre, közvetlenül a mellett a beomlott épület mellett! Kimeresztettem a szemem, aztán egyszerre csak megpillantottam a gömbházakat, az új Budapestet. Mit tagadjam, furcsa érzés fojtogatott. Megköszörültem a torkom, hogy leplezzem meghiúsultságomat. Jó néhány kilométernyire lassan repülő járművünk előtt, mint óriási szappanbuborékok, szinte lebegni látszottak a gömbházak. Ki tudta volna megmondani, mennyi? Ezer, százezer, millió?

Norbert nem is leplezett büszkeséggel állította lebegésre a járgányt, hagyta, hadd gyönyörködjem ki magam a látványban. A napfény vakító csillogással verődött vissza az

üveggömbökről, az egész fantasztikus gömbváros szinte lángolni látszott.

- Mikor építették az első gömbházat? - kérdeztem.

- Az évszázad negyvenes éveiben... - Norbert elengedte a botkormányt, zsebébe nyúlt, és elővett egy magától ugráló rágógumit. Szájába tette, s szemét félig lehunyva élvezte, ahogy a gumi magától ugrálni kezd a fogai között.

- Miután Scherman kidolgozta, hamarosan megjelent a magyar mutációja is a gömbháznak.

Megvettük a licencet. Nem hallott róla?

-Őszintén szólva eddig nemigen foglalkoztam lakókultúrákkal. Nálunk a szigeteken...

- Na igen - szakított félbe, és megpróbálta nyelvével megfékezni az egyre izgágábban fickándozó ugrógumit. - Maguknál a szigeteken minden más, minden könnyebb. Van helyük építkezni. De itt nálunk? Látja a rommezőt? Amint mondtam, le kellett volna bontani.

Csakhogy nem volt rá pénz, arról nem is beszélve, hogy hová tegyük a romanyagot? így is tele vagyunk hulladékkal. Néha arra gondolok, hogy a XX. században nem is gyártottak mást, mint szemetet. Mindenesetre ránk hagyták a hulladékaikat, hogy mi csináljunk vele valamit!

Ha nem a felmenőinkről lenne szó, esküszöm, nem használnék ilyen választékos

kifejezéseket. Csak hát az ember mégsem csirkefogózhatja le a saját déd- meg ükapját, igaz?

Nem sok meggyőződéssel bólintottam, mire folytatta:

- Szóval, a század negyvenes éveiben jelentek meg a gömbházak. Jó negyven méter átmérőjű üveggömbök, amelyek műanyag lábakon állnak. Két-három láb tíz-tizenkét gömböt is tart.

Nem tudom, látta-e a lexikonokban egy múlt századi brüsszeli világkiállítás "Atomium"-

modelljét? Nem? Akkor próbáljon elképzelni egy kristályszerkezet-modellt, amelyet az

iskolákban használnak. Ilyesféle egy gömbházkolónia is. Egy-egy nagyobb gömbben több

család lakik, persze, megfelelően elkülönülve egymástól. Vannak olyan gömbök, amelyekből

összekötő folyosón át lehet menni egy másikba, de vannak olyanok is, amelyekbe csak a

műanyag lábakra beépített lifteken lehet bejutni.

- Milyen magasan vannak a levegőben?

- Sokkal alacsonyabban, mint a régi felhőkarcolók. Száz méternél egyik sincs feljebb. Tudja,

elsősorban a vízellátás miatt. Száz méteren felülre nehéz felnyomtatni az ivóvizet, így is

rengeteg energiába kerül. A legfelső gömbök tetején természetesen parkolók vannak a

légibiciklik számára.

- Csodálatos lehet onnan fentről a világ!

- Majd meglátja, hiszen maga is ilyenben lakik majd. Mindenesetre... azért nem annyira

csodálatos. Főleg, ha lenéz az ember. Az a sok gusztustalan fekete rom egyszerűen

lehangoló...

- És a fűtés?

- Problémamentes. Nyáron napkollektorok gyűjtik a fényenergiát, feltöltik az

akkumulátorokat, télen pedig, ha nem süt a nap, kisugározzák. Olcsó és praktikus.

- És nem környezetszennyező.

- Na igen... bár alattunk nem ragyog a tisztaságtól a régi város. Előbb-utóbb el kell takarítani a romokat.

Kivette a szájából a gumit, amely azonnal abbahagyta az ugrálást, ahogy rákerült a tenyerére.

Apró, műanyag dobozkába tette, és beindította a járgányt.

Még hosszú ideig fogva tartotta a tekintetemet a gömbházak látványa, és csak akkor figyeltem fel azokra a furcsa, kőből és betonból készült kockákra, amelyek elhagyott, romos terek közepén vagy útkereszteződésekben álltak, amikor már a sokadik felett húztunk el.

- Azok... ott lenn... micsodák? - tettem fel a kérdést, és lemutattam éppen oda, ahol egy

aprócska tér közepén gazzal sűrűn benőtt kocka árválkodott.

-Azok? Hát szobortalapzatok! Mozdó szobrok talapzatai.

- Mozdó szobrok?

- így hívják őket. Persze inkább cserélhető szobroknak kellett volna nevezniük.

- És... tényleg mozogtak?

Elmosolyodott, derűsen megcsóválva a fejét.

- Dehogyan. Csak akkor mozogtak, ha levették őket. Valami kattant az agyamban.

Gondolkoztam egy kicsit, megpróbáltam rém okosnak látszani.

- Azt akarja mondani, hogy felépítettek egy talapzatot, és, mondjuk, rátették egy politikus vagy közéleti férfiú szobrát... aztán, ha kiderült, hogy mégsem érdemli meg, levették, és másikat tettek a helyébe? Másét?

Harsogva felnevetett, úgy, hogy közben kicsúszott a kezéből a kormány. Utánkapott, de így is súroltuk egy műpálma lombját.

- Nem mondom, eredeti elképzelés. Csak éppen ott téved, hogy még az ezredforduló előtt megtiltották az ilyesmit. Éppen a napokban olvastam, hogy a kilencvenes évek végén összeállítottak egy listát azokról a történelmi személyekről, akiket arra javasoltak, hogy köztéri szobruk legyen. Nos, a listát aztán népszavazásra bocsátották. Hárman maradtak rajta mindössze...

- Kik?

Mintha nem hallotta volna a kérdésem, vagy csak nem tartotta fontosnak, hogy válaszoljon rá.

- A cserélhető szobrok nem politikusokat és nem közéleti férfiakat ábrázoltak, hanem pisilő kisfiúkat és korszós nőket.

- Akkor viszont nem értem, hogy miért kellett cserélgetni őket.

- Hát... több okból is. Az első merőben gyakorlati. A múlt század közepe táján ugyanis elterjedt a festékszóró spray. Tudja, mi az?

- A múzeumunkban láttam egyet. Úgy fogta ki valaki a tengerből.

- Szóval, voltak akkortájt, akik humorosnak találták, ha éjszaka összekoszolhatták a szobrokat. Vegyünk például egy hófehér, márvány istennőt... Nos, a sötétség leple alatt valaki odasétált hozzá egy ilyen szórómicsodával, és szép élénkpirosra festette az istennő... szóval befestette, no. Másnap meg volt, aki röhögött, volt, aki felháborodott - letisztítani azonban nem volt egyszerű. Ekkor lépett közbe a szoborcserélő brigád. Jött egy erre a célra foganatosított szerkezet, elszállította egy helyre, ahol lesikálták, aztán visszaállították valahova, egy másik helyére, amit viszont már vittek is a tisztítóba. Jó, mi?

- És... nem lehetett valahogy megrendszabályozni a rendbontókat? Hiszen ez is környezetszennyezés!

- Ott szúrták el, hogy az elején túlságosan is könnyedén vették a dolgot. Gyereksínynek, buta viccnek tekintették. Később aztán a fejükre nőtt az egész. Végül is nem lehetett minden szobor mellé őrt állítani ... De folytatom, amit elkezdtem. Csak részben emiatt volt szükség a cserélhető szobrokra. Inkább a hangulati hatás volt a döntő.

- A micsoda? - néztem rá értetlenül.

- Nézze csak... hogy is kezdjem? Tudja, akkoriban, a nagy gazdasági világválság idején nem volt mindig rózsás a hangulat. Gazdasági nehézségek, miegymás. Valami pszichológus kitalálta, hogy a köztéri szobroknak optimizmust kell sugározniuk. Érti? Teszem azt, milyen optimizmust sugároz egy girhes, pisilő kisfiú? Semmilyen. Erre levették, és feltettek a helyére egy kövér nőt, amint három gyereket tartja a térdén. Ez arra is jó volt, hogy kedvet csináljon az izé... népszaporulathoz. Ha viszont elég volt az optimizmusból, a vezetők inkább a növekedés nehézségeit akarták hangsúlyozni, esetleg éppen egy demográfiai hullám tetején, nosza, visszarakták a girhes, pisilő kisfiút.

- Remélem, még megvannak valahol...

- Többnyire a múzeumokban. Már amelyiknek van valami művészi értéke. A legtöbb azonban, sajnos, eltűnt. A festékszórás mellett az is kedvenc szórakozás volt az elmúlt évszázad emberének, hogy mindent gyűjtött, ami a szeme elé került. Legfőképpen azt, ami nem az ő tulajdona volt.

- De hiszen ez közönséges lopás!

- Ők úgy mondták, hogy a köztulajdon megkárosítása. Mert bár lopni tudtak cefetül, szemérmesek voltak a lelkeim! Egyszóval a végén már csak olyan szobrokat mertek kiállítani, amelyek nem tartottak semmit a kezükben, és könnyen letörhető, kiugró részeik sem voltak. A feljegyzések szerint az egyik pisilő kisfiúnak évi átlagban 135 új füttyit kellett csináltatni, mert letörték, és elvitték emlékébe.

- Egyszerűen felfoghatatlan!

- Látja, minden kornak megvannak a maga érthetetlen jelenségei. Persze, nemcsak a szobrokat kenték be, hanem a lakóházak falát is. Lehetőleg az újakat és a szép tisztákat.

- És... mit írtak a falra?

- Hát... nem is olyan könnyű válaszolni rá. Két kutatócsoport is foglalkozik a megfejtésükkel. Éppen most írt valaki róluk disszertációt. Azt állítja, hogy az angol nyelv lejárata volt a céljuk.

- Ezt nem értem.

- Én sem. De azért lehet benne logika. A feliratok ugyanis angolul íródtak, elképesztően rossz angolsággal. Telis-tele vannak helyesírási hibával. Namármost, ez a kutató esküszik rá, hogy lehetett valamiféle mozgalom, amely a magyar nyelv jövevényszavainak kiirtását tűzhetette zászlajára. Le akarta járatni az angolt. Ezért írták hibásan az angol szavakat a falakra.

- Nem valami meggyőző...

- Tud jobbat? De mondok valami mást. Amikor először hallottam, jót röhögtem rajta, hogy komoly emberek mekkora ostobaságokat képesek kitalálni. Nos, egy másik disszertáció szerint voltak akkortájt valamiféle zenekarok... együttések, akik zenéltek... és ezeknek a nevét írták volna fel a falakra... S azért rossz angolsággal, mert nem tudtak jól angolul... Jól akarták, de rosszul írták fel. Vicces, nem?

A torkomat nevetés fojtogatta, ami mégsem tört ki belőlem. Valahogy sajnálni kezdtem a XX. századi embereket.

- Persze a disszertációt visszautasították - folytatta Norbert. - A kutatás pedig folyik tovább. Nézzen csak ki! Látja? Ott is van egy felirat. Üveg alatt tartjuk, hogy meg ne semmisüljön. Közben beértünk a gömbházak közé, ahol olyan csodálatos látvány fogadott, hogy attól tartok, nincs elég tehetségem szemléletes leírásához. A gömbök ezer színben pompázva verték vissza a lassan lenyugodni készülő nap sugarait. Természetesen nem láthattam be a gömbházak belsejébe, olyan üvegből készültek, amelyen át csak kifelé lehetett látni, befelé nem. A lassan vörösbe forduló ég háttéréből gyönyörűen bontakoztak ki az óriási üvegbuborékok. Lenéztem a földre, de nyomban vissza is kaptam a fejem. A rommező látványa összeszorította a szívem. Ki tudja, mit éreztek volna azok az emberek, akik felépítették? Sejtették-e valaha is, hogy ilyen véget ér a városuk? Aztán egyszerre csak megpillantottam egy széles, mozdulatlan betonsávot, amely nagyjából közepén szelte kettébe a várost. Előbb még azt hittem, hogy a folyó, a Duna, amelyről tudtam, hogy Budára és Pestre osztja a fővárost. Bármerre is forgattam azonban a fejem, nem tudtam felfedezni a vizet.

- Az ott... lenne a Duna? - mutattam a betoncsíkra, rosszat sejtve.

- Igen. Ott van alatta... Amit lát, az a csatorna fedőlapja. Alatta folyik a folyó. Körülbelül száz év múlva lehet majd felszedni a fedőlapokat. Legalábbis az előzetes becslések szerint. Csak hebegni tudtam a megdöbbenéstől.

- Maguk... csatornázták a Dunát?

- Először is nem mi tettük, hanem még nagyapáink, másodszor... kénytelenek voltak ezt tenni. Már a századforduló táján olyan volt, mint egy - elnézést a kifejezésért - pócegödör. Mindenki beleengedte a szemetét. Az ipar, a mezőgazdaság, boldog-boldogtalan.

- És ők hagyták?

-Tudtommal nem. Csakhogy részben nem tudták ellenőrizni a szennyezőket, részben pedig a víz már szennyezetten érkezett az ország területére. Igazságtalanok lennének, ha azt

mondanánk, hogy nagyapáink nem tettek semmit a Duna halálának megakadályozására. Büntettek, csak hogy akkoriban olcsóbb volt kifizetni a büntetést, mint kitisztítani a szennyvizet. Hát így történt! A századfordulón azután megszűnt a biológiai élet a folyóban, a felszálló gázok, párák pedig felértek egy kisebbfajta gáztamadással, ha érte, mire gondolkodok. Amikor aztán már képtelenek voltak annyira megtisztítani, hogy ivóvizet lehessen nyerni belőle, jobbnak látták eltüntetni, így szorult a Duna végül is a föld alá.

- És maguk nem tettek semmit, hogy...

- Persze hogy tettünk. Vannak kémlelőnyílások a betonfödémeken, amelyeken át a turisták megnézhetik a vizet... Legutoljára talán két-háromszáz évvel ezelőtt volt ilyen tiszta és kék...

- Akkor hát miért nem szabadítják ki az újra "kék" Dunát ebből az átkozott betonbörtönből?

- Még nem jött el az ideje... Az átlátszóság és a kék szín egyelőre csak látszat. A víz kémiai szennyezettsége még mindig olyan nagyfokú, hogy alkalmatlan ivásra, fürdésre, egyszóval mindenre.

- Mostanában is... még maguk is szennyeznek?

- Dehogyan. Még csak ez hiányozna! Sajnos, még nem tudunk teljes mértékben megszabadulni a XX. század mocskától. Dicső elődeink úgy megtömték a talajt vegyszerekkel, ők műtrágyázásnak hívták, hogy még évszázadokba telik, míg kimossuk őket. Most még mindig belemosódnak a folyókba, onnan pedig egészen a tengerig is eljutnának, ha útközben ki nem szűrnék a javát. Legfrissebb számításaink szerint kb. a XXII. század közepére lesz újra vegyianyag-mentes a folyó.

Ismét átsuhantunk két gömbházkomplexum között. Norbert ekkor beleszólt a gégemikrofonba:

- Huszonégyes tömb! Leszállási engedélyt kérek!

Az engedély Norbert fejhallgatójába azonnal be is érkeztett, mert bólintott, és egy minden eddiginél nagyobbak látszó gömb felé kormányozta a járgányt.

- Ez a Hotel Intercontinental. A földrész legmodernebb szállógömbje. Ha leszálltam, kérem, maradjon a helyén.

Alighogy kimondta, járművünk máris halk koppanással landolt a repülőtér üvegplatóján.

Norbert hátradőlt, és behunyta a szemét. Ebben a pillanatban az az üvegpadló szétnyílt alattunk, és süllyedni kezdtünk. A gép lassan süllyedt velünk, s néhány pillanat múlva nem láttam mást, csak a liftakna villódzó oldalát.

- Be kell állítanom a belső hangárba - mondta kísérem, és hallottam, hogy valakitől utasításokat kap a fejhallgatójában. - Állítólag vihar készül, s már előfordult, hogy egy-egy erősebb szélökés lesodorta a szöcskéket a felső leszállópályáról. Azóta, ha vihart jeleznek, le kell jönnünk az alsó szintekre. Hopp! Meg is érkezünk!

Ragyogó fényekkel megvilágított hatalmas teremben voltunk, amerre csak a szemem látott, utcai szöcskék álltak egymás mellett, hosszú sorokban. Narancssárga kezeslábast, fejhallgatót viselő férfiak szorgoskodtak közöttük. Norbert intett felénk, és kinyitotta az ajtót.

- Hát akkor... megérkezünk. Jöjjön utánam. Megyünk a fertőtlenítőbe.

Amikor látta meghökkenésemet, belém karolt, s miközben végigmentünk a járművek között, magyarázkodni kezdett:

- Nézze, tudom, hogy ostobaságnak vagy talán túlzott óvatosságnak tűnik, de higgye el, a kötelező fertőtlenítésnek is megvan az oka. Odakinn még mindig annyi a szennyeződés, hogy alig bírunk megbirkózni vele. Minden gömbház tökéletes egység, mindent megtalálni benne, amire szükség lehet. Ha jól megszervezi az életét, halála napjáig ki sem kell mozdulnia belőle. Éppen ezért szükséges, hogy odakintről ne kerüljön be semmiféle szennyeződés... Mindenki, aki kimegy innen, felveszi kinti ruháját, amikor pedig bejön, a fertőtlenítés után felveszi a bentit... Nem is olyan bonyolult, igaz?

- De... nekem egy szál öltönyöm van csak a bőröndömben.

- Azt is fertőtlenítik majd, mint ahogy valamennyi poggyászat.

A terem sarkában felléptünk egy mozgólépcsőre, amelynek felső vége elveszett valahol a magasból ránk ereszkedő eszeveszett csillogásban. Mintha kissé túlságosan is sok lett volna idebent a fény.

- Itt a gömbszállón belül igazán mindent megtalál! - biztatott Norbert. - Ha sétálni óhajt, csak kilép a szobájából a sétafolyosókra, hosszuk csaknem két kilométer, a gömb egész kerülete... Ha napozni óhajt, közvetlenül a futófolyosók fölött szoláriumokat talál. Szauna van a saját lakosztályában, étterem pedig minden folyosó végén. Ha hosszabb ideig itt tartózkodik, befizethet a gömbkonyhára, amely jóval olcsóbb, mint az éttermek. Ez az egész gömb zárt világ, önálló kisváros. Csak éppen nem kék ég borul az utcái fölé, hanem üvegtető.

- És... - vettem közbe bátortalanul - a tervezők számoltak-e az emberi tényezővel?

- Mivel? - csodálkozott kísérőm.

- Nem is tudom, hogyan magyarázzam... - kezdtem el most én magyarázni. - Végére is az ember nem hangya, hogy bolyban éljen! Társadalomban igen, de bolyban nem! Az ember azt szereti, ha igazi talaj van a lába alatt és a valódi kék ég a feje fölött. Ha van egy saját kis különbejáratú háza, kis kertje... s a kertben virágok nyílnak. Mindezt pedig aligha pótolja a kényelem sem a szauna, sem pedig a gömbkonyha. Nézze... nem lehetséges, hogy maguk ugyanazt ismételték meg, mint a XX. század embere, csak jóval magasabb intelligenciával és tökéletesebb technikai színvonalon?

- Lehetséges - bólintott kísérőm kissé lehangoltan. - Nagyon is lehetséges. Csakhogy mi, kedves Hu úr, hogy úgy mondjam: kényszerpályán vagyunk. Tisztelt elődeink jóvoltából méghozzá... Majd ha megszabadultunk a tőlük örökölt szeméttől, majd akkor jöhetnek a családi gömbházak a kerttel és a virágokkal. Addig, sajnos, mindennél fontosabb, s mindent megelőző a fertőtlenítő! Erre parancsoljon!

Kutyavilág

Mivel kísérőm csak kilenc órára jelezte érkezését, elég időm volt rá, hogy megismerkedjem a gömbszállodával. Néhány száz méter magasságban, hosszú műanyag lábakon állt a föld színe felett, lábai között az alanti romváros egy darabkájával. Amint letekintettem a szobám sarkában elhelyezett vizsgálóperiszkópon, zöld kupolás, zömök épületre lettem figyelmes. A periszkóp mellett elhelyezett útmutatóból azonnal megállapítottam, hogy Bazilikának hívták, és egyfajta kultikus hely volt, ahol őseink az élet eredetét kutatták. Az épület falain látható MARX, MAO, valamint CHE GUEVARA feliratokkal azonban nem tudtam mit kezdeni. Róluk a tájékoztató sem szolgált útmutatással.

Amikor kedvemre kibáméskodtam magam, megláttam egy meglepően nagynak tűnő, ovális építményt is, az útmutató szerint Népstadiont, amelyben állítólag rituális, sajátos koreográfiájú játékokat mutattak be valamely istenség tiszteletére.

Abbahagytam a nézelődést, és elhatároztam, sétálok egyet. Először is kerestem magamnak egy sportruhát a szekrényben. Erős, műanyagyszerű papírból készült, rajta a szálló emblémájával. Mérete éppen jó volt, és előre sajnáltam, hogy használat után azonnal el kell égetnem. Ugyanakkor kezdtem megérteni az elővigyázatosság, óvatosság jogosságát is, hisz az alattunk elterülő romvárosból rengeteg fertőző anyag árad még mindig felénk.

Felvettem a ruhát, kimentem a folyosóra, és a falon ragyogó nyíljelzések irányát követve elkezdtem futni a folyosón. Tíz-húsz méterenként digitális kijelzők csillogtak, így megállapíthattam, hogy egy kör húsz percig tart. Gyorsan kiszámítottam: még három kört futhatok kísérőm megérkezéséig. Nagyokat lélegeztem a falból kiáramló friss levegőből, és futás közben a kinti panorámában gyönyörködtem.

Messze távolban egy hatalmas emlékműre lettem figyelmes. Egy óriási férfialak hosszú, hegyes botfélélet tartott a hátán, fejét furcsa, széles karimájú fejfedő borította, s a messzeségbe nézett: ha jól láttam, éppen felém. Nem tudtam megállni, hogy ne álljak meg egy fali

információs térkép előtt, és ne kérdezzem meg, hogy a szobor kit ábrázol? A hangosan válaszoló térképautomata a megfelelő gomb benyomására közölte, hogy ahol a "Horgász" majd ötven méter magas emlékműve áll, száz évvel ezelőtt még egy tó volt, amelyet Velencei-tónak hívtak. Röviddel azután száradt ki, hogy a másik, nagyobb tavat, a Balatont - akárcsak a Dunát - szintén betonfalak mögé kellett rejteni. A két tó vizének minősége is annyira leromlott, hogy nem lehetett őket sem megmenteni. Elődeink nyilván büntudattól eltelve emelték az Ismeretlen Horgász Emlékmű szobrát az egyik elpusztult tó helyére, s most oly szomorúan néz engem, mintha bizony én tehetnék róla, hogy sem egy kiszáradt tó helyén, sem egy betonteknőben nem lehet halat fogni.

Éppen a második körbe kezdtem bele, amikor hirtelen felbukkant előttem valami, és mielőtt még igazából megrémülhettem volna tőle, már el is tűnt a mögöttem húzódozó kanyarban. Megálltam, és a szememet dörzsöltem: esküdni mertem volna rá, hogy egy körülbelül másfél méteres zsiráfot láttam elszaladni...

Meghökkenem, és arra gondoltam, talán a szokatlan magasság miatt hallucináltam. Csakhogy itt a gömbszállóban minden normálisra volt kondicionálva, nyomás, hőmérséklet egyaránt alig-alig tért el az optimális értékektől, a folyosó falán mindenütt látható műszerek jelzéseivel bizonyítva. Megmasszíroztam a homlokom is, egészen addig, amíg a szemben lévő kanyarban fel nem bukkant előttem az oroszlán.

Szépen fejlett hím volt, csodálatos sörénnyel. Amint kibukkant a kanyar mögül, megállt, rám meresztette a szemét, és fenyegetően felmordult.

Nem vagyok ideges típus, de most az egyszer elveszítettem a fejem... Réműletemben oldalt léptem, a mozgójárdára, és futni kezdtem rajta, mindegyre hátra-hátrapillantva, hogy ott van-e még mögöttem a vadállat? Ott volt... és bármennyire is igyekeztem, egyre közelebb ért hozzám. Nagyon szép állat volt, ha rács mögött lát ilyet az ember valamelyik állatkertben, elgyönyörködik benne... Egyvalami volt benne, ami loholás közben csökkentette félelmemet: a mérete... Akkora lehetett csak, mint egy kisebbfajta komondor... Oroszlánnak azonban oroszlán volt, ehhez nem férhetett kétség!

Jó tíz perce futottam már, amikor rájöttem, hogy első réműletemben és zavaromban rossz irányú mozgójárdára léptem, illetve szembefutottam vele, tehát - valójában egy helyben futottam! Hátranéztem: a sörényes fenevad ott gubbasztott néhány méternyire tőlem, és fenyegetően morgott. Leugrottam az eddig használt mozgójárdasávról, át a másikra, futottam, most már el az oroszlántól, és összeütköztem egy hozzám hasonló sportruhába öltözött testes férfival, aki épp a mozgójárdára akart lépni. Habozás nélkül karon ragadtam, és húztam volna magammal, de ő meglepetten felkiáltott és ellenállt.

- Meneküljön ember! Oroszlán! - kiáltottam rá. A férfi réműlten meredt rám, majd egy rántással kitepte a kezét szorításomból.

- Engedjen, maga... maga örült!

Mit tagadjam, ő volt az erősebb, így a földre kerültem. De még fektémben is tovább figyelmeztettem, ne menjen tovább, mert felfalja a vadállat. Felálltam, a folyosó kanyarulatához vándoroltam, és kilestem a kanyar mögül. A férfi lassú kocogással távolodott tőlem az oroszlán felé. Amikor pedig elérte, nem ordított fel, nem ugrott földre, nem kezdett el rohanni - ellenkezőleg, lehajolt, és megsimogatta a kis termetű hím oroszlán sörényét. Az állat hozzádörzsölődött, mint egy macska, illegette magát a férfi tenyere alatt. Az pedig megveregette még néhányszor a nyakát is, aztán uzsgyi! - futott tovább.

Közben az oroszlán elindult és megközelített. Másfél lépésnyire tőlem állt csak meg, és rám emelte vöröses fényben égő szemét. Halkan morgott, kinyitotta a száját, és kidugta hosszú, piros nyelvét. Összeszedtem minden bátorságomat - az előbbiektől láttán -, és megsimogattam a sörényét. Puha volt és selymes, mint a játékbabák haja. Felemelte a fejét, megcsóválta a farkát, és meggörbítette hátát simogató tenyerem alatt. Most már úgy bántam vele, mint egy szelíd macskával, s amikor megnyalta a kezem is, már úgy éreztem, jóbarátok vagyunk.

Ekkor két férfi állt meg mellettem: az egyik előbbi futótársam volt, akit hasztalan próbáltam megóvni az oroszántól; a másik, akivel eddig még nem találkoztam, nyakörvet tartott a kezében, s rácsatolta az oroszánra.

- Jó napot, uraim - mondtam zavartan. - Izé... nagyon szép ez az oroszán!

Gyanakvó tekintettel méregettek, úgy tűnt, mintha az oroszánt jobban félték tőlem, mint engem tőle...

- Elnézést... - folytattam a mentegetőzést - de vidéki vagyok a nemzetközösségi Szigetektől, és... nem tudtam, hogy ez... izé... szelídített állat, és attól tartottam, hogy önnek, uram, valami baja történhet... ezért figyelmeztettem!

Hangosan elnevelték magukat, az oroszán pedig, mint egy jól idomított kiskutya, velük kullogott. A megtermett fickó, akit meg akartam menteni az oroszántól, vállamra tette a kezét.

- Ön valóban attól félt, hogy engem... hogy bennem kárt tesz ez az oroszán?

- Igen - mondtam, és éreztem, hogy elvörösödik az arcom. Láttam rajtuk, hogy legszívesebben tovább nevettek volna rajtam, de a kötelező udvariasság visszatartotta őket. Az oroszán gazdája pedig kibökte, hogy néhány kanyarral odébb van egy kellemes kis étkező, ahol leülhetnénk és elbeszélgethethetnénk.

Mivel még volt egy óráom kilencig, örömmel beleegyeztem. Annál is inkább, mert igazán kíváncsi voltam az idomított minioroszán történetére.

Leültünk az átlátszó fotelokba, amelyekből lágy zene szólt, ha előrehajoltam, felerősödve, ha hátradőltem, elhalkulva... Testem mozgatóásával azonban nemcsak a zene hangjait, hanem a fotelból kiáramló fény színét is szabályozni tudtam... Amint beszélgetés közben mozogtunk, mintha szivárvány vett volna körül bennünket.

Egy kellemesen mosolygó, csinos pincérlány kihozta a szokásos algalevet az élénkítő pasztillákkal, s miután az utóbbiakat bekaptuk, s ráított az előbbit, elbeszélgettünk.

Megtörtént a kölcsönös bemutatkozás is: az oroszán tulajdonosát Gábrielnek, az oroszánt Leónak, a testes kocogó társát pedig Lajosnak hívták.

Gábriel megvakarta a lábainál kuporgó oroszán fejét.

- Uraságod tehát megijedt Leótól? - kérdezte.

- Hát igen. Mit tagadjam: inamba szállt a bátorság, amikor megpillantottam!

- Mondja csak, kedves Hu úr, önök... ott a szigeteken... soha nem hallottak a kutyaproblémáról?

- Nálunk nincsenek kutyák - feleltem. - A szigeteken csak emberek lakhatnak. Tudják, a korlátozott élelemellátás miatt.

Újdonsült ismerősöm kényelmesen hátradőlt székében, és beszélni kezdett:

- Még az elmúlt évszázad közepe táján történt, hogy Budapesten elszaporodtak a kutyák.

Történészek és szociológusok szerint a társadalom szerkezetében bekövetkezett bizonyos változások hatással voltak a kutyák létszámára. Az orvostudomány akkori, relatív fejlettsége miatt kitolódott az átlagéletkor, aminek egyenes következménye lett a társadalom idős korosztályainak nyomasztó elmagányosodása. Képzeld csak el, hogy a magukra maradt öregekre néha hetekig senki sem nyitotta rá az ajtót. Az akkori társadalom nem volt felkészülve erre a problémára, s bármennyire igyekezett, nem tudta megoldani. Ehhez járult még a betontömbök közé zárt ember vágya a természet után, bizonyos státuszszimbólumokkal kapcsolatos jelenségek: ezek mind-mind odavezettek, hogy Budapesten egyre többen vásároltak és tartottak kutyát. És nemcsak a családi házak kertjeiben, udvaraiban tartották őket, hanem azoknak a panel bérkaszárnnyáknak emeleti lakásaiban is, amelyeknek maradványait itt láthatja alattunk. Nos: a kutyatartásnak több szomorú következménye lett...

Nem is annyira a szörványosan előforduló kutyaharapás esetekre gondolok, azokat s a nyomukban szörványosan fellépő veszettséget még lokalizálni tudta a társadalom. A nagy bajt az okozta, hogy... amint azt uraságod is tudja, a kutyák ugyebár nemcsak esznek, hanem...

- Nyilván piszkolnak is - segítettem ki.

- Úgy van. Nos, ebben a korban, vagy száz évvel ezelőtt, ebből lett a nagy ügy... A kutyapiszokból... pontosabban a vizeletből s az ürülékből. A sok száz ezer kutya, mert akkoriban már ennyi volt belőlük Budapesten, alaposan beszennyezte a várost. A járdákon már lépni sem lehetett a kutyapiszoktól, az emberek behurcolták cipőtálpukon a lakásukba, s a lakások büzlöttek, mint az illemhelyek. A legyekről nem is beszélve, különösen nyáron. A legnagyobb veszélyt azonban még mindig nem ez jelentette.

- Az ördögbe is, hát akkor micsoda? - vettem közbe.

- A társadalom addigi meglehetősen bonyolult rendszere átalakult, két csoportra osztódott: a kutyatartókra és a kutyanélküliekre! A társadalom fejlődését biztosító ellentétes csoportok közötti harc a kutyakérdésre egyszerűsödött le, s akár hiszi uraságod, akár nem: ez szinte csődbe juttatta a társadalmat, és már-már az emberiség léte forgott veszélyben. A kutyatulajdonosok egyre újabb és újabb jogokat követeltek kutyáik számára, sérelmezték pl.: hogy amíg ők az üzletekben vásárolnak, kutyáik odakint megkötve kénytelenek várni rájuk; sőt azt is embertelen, illetve kutyátalan eljárásnak érezték, hogy a kutyák nem mehettek be az éttermekbe, és nem ékezhettek egy asztalnál gazdáikkal! Arról nem is beszélve, mi legyen azokkal az ebekkel, kiknek gazdái színházba, moziba, hangversenyre mentek, ahová szintén tilos volt bevinni őket. Ki vigyáz addig rájuk? Követelték, hogy a társadalom fordítson nagyobb gondot a kutyaőrző állomások létesítésére, sőt, mivel a felduzzadt kereslet miatt a kutyaeledel is egyre drágább lett, követelték, hogy az állam ne csak a gyerekek után fizessen családi pótlékot, hanem a kutyák után is... A törvények pedig, ha lassan is, de követték a kutyabarát tábor akarátát. Egy kutya megölése hovatovább súlyosabb büntetéssel járt, mint egy emberé. A kutyák ezalatt vígan piszkoltak tovább, s az emberek már-már ki sem mozdulhattak a lakásokból.

- És a kutyaellenesek? Hagyták idáig fajulni a dolgot?

- Dehogynak hagyták. Először csak a kutyapiszok ellen harcoltak. Követelni kezdték, hogy minden kutyatulajdonos sétáltatáskor vigyen magával kis seprűt és lapátot, s amikor kutyájuk elvégezte a dolgát, a terméket takarítsák fel, s tegyék az utcai szeméttartókba.

- Helyes gondolat!

- Igen ám, azonban végrehajthatatlannak bizonyult. Hiszen nem lehetett minden kutyasétáltató állampolgár mellé rendőrt vagy ellenőrt állítani, másrészt pedig... olyanoknak kellett volna törvénybe iktatni a kutyapiszok kötelező feltakarítását, akik maguk is kutyatartók voltak...

- Na és?

- Uraságod valóban messziről jött... El tudna képzelni egy magas rangú funkcionáriust, amint kis seprűcskével és lapátkával megy az utcán a kutyája nyomában, aztán, amikor kedvence elvégezte a dolgát, eltakarítja, amit az hátrahagyott? Nevetséges feltételezés. Ilyenkor jóval egyszerűbb, nagy emberhez méltóbb, elfordítani a fejet, és nem venni tudomást róla, hogy a kutya mit művel... Rövidre fogva a mesét: természetes, hogy nem szavaztak meg ilyen törvényt.

- És hogy volt tovább?

- A kutyaellenesek széles körű mozgalmat indítottak. Öntevékeny csoportok alakultak a kutyatulajdonosok megrendszabályozására. Előbb csak jelszavakkal folyt a hadjárat ellenük. Hatalmas feliratok jelentek meg városszerte: NE VEGYÉL KUTYÁT! De a kutyatulajdonosok sem voltak restek, levakarták az első szót, így maradt a VEGYÉL KUTYÁT! felhívás... A kutyaellenesek ekkor újra vakartak, méghozzá a felirat első betűjét, így maradt a jelszó: EGYÉL KUTYÁT...

A küzdelem folyt, a kutyapiszok szaporodott, a kutyaellenesek elkezdtek gyilkolni, pusztítani a kutyákat, sőt, néhány esetben már az állataikat védő kutyatulajdonosokat sem kímélték.

Rémhírek terjedtek kutyatartók titkos szektáiról, melyek titkos összejövetelein megölt csecsemők húsával etetik imádott kutyáikat... Mint mondtam: a város legjobb erőit kötötte

le az ostoba küzdelem, és már-már a társadalom széthullásának a veszélye fenyegetett. Szerencsére a hadsereg egységes maradt, bár nem egészen érintetlen. A laktanyákban nem lehetett ugyan kutyákat tartani, bár a kutyatulajdonosok ezt is szerették volna a parlamentben kivívni. A rendőrséget megosztotta az ügy, hiszen a rendőrökutyák száma is megszorodott, mióta törvény tiltotta a kutyakölykök likvidálását. És a rendőrökutyák is ugyanúgy piszkolnak, mint a többiek...

- Végül is mi történt ezután?

- Szerencsére néhány ember meg tudta őrizni ép eszét és lélekjelenlétét ezekben a zűrzavaros években. Titkos összejöveteleiken végül is valaki - máig is homály fedi, ki? - kidolgozta a szeniális műkutya-elméletet... Utána óriási munkával létrehozták az eredetihez tökéletesen hasonlító műkutya prototípusát. A technika fejlettsége ekkor már lehetővé tette az elektronikus műkutya-sorozatgyártást, a műanyagok pedig már oly tökéletesek voltak, hogy könnyűszerrel elő tudtak állítani az eredetivel tökéletesen megegyező minőségű kutyabőr, kutyaszőrt, fogat, szemet stb. Egyszóval: néhány év titkos munkájával létrehozták a műkutyt, amely tökéletes mása volt az élő, igazi hús-vér kutyának! Érzékelőrendszere teljesen hibátlan, már-már jobb is volt, mint az igazié. Körülbelül százféle fajtát gyártottak azután: dogot, foxterriert, vizslát, palotapincsit - mindent. A műkutyaikat különböző programokkal látták el. Továbbra is egyéniség maradt minden egyes "állat", így készítettek gyáva kutyát és bátor házőrzőket is. Rettenthetetlen rendőrökutyákat és megbízható vakvezetőket, nyáját terelő pulikat és sajnálatra méltó és elhízott tacsókákat. Sajnos egy dolgot nem tudtak megoldani: hogy a kutyakölyök a gazdája szeme előtt nevelkedjék fel... Bár erre is tettek kísérleteket: az ilyen igényeknek eleget teendő, havonta kicserélték a mű kutyakölyköket "egy számmal nagyobbra"... Hogy miképpen sikerült azután a kutyatulajdonosokkal befogadtatni a műkutyaikat, hát - nem volt könnyű, annyi szent. Csak amikor a szennyezettség és a kutyatulajdonosok következtében az első járványok beütöttek, látta be most már mindenki, hogy nem mehet tovább a dolog úgy, mint eddig. Szerencsére ekkor már bevetésre készen álltak a műkutyaik! Pardon, elfelejtettem megemlíteni a műkutyaik talán legnagyobb... izé... előnyét az igaziakkal szemben! Nos: a műkutya nem evett és nem piszkolt! Inni is csak vizet ivott, tiszta vizet, ezt is csak az illúzió kedvéért. És nemcsak ilyet ivott, hanem ilyet is locsolt, ugyanúgy a fák tövére, mint igazi példányai! A műkutya feltalálói így két legyet ütöttek egy csapásra: sétáltatáskor a gazdák öröme is megmaradt, a locsolás pedig kifejezetten használt a növényeknek, hála a tiszta locsolóvíznek. A virágok ugyan csakhamar belefulladtak az autók kipufogó gázaiba, de a kutyák már nem tettek kárt bennük.

- Ügyes ötletek egész sora - jegyeztem meg. - No és Leó is "műoroszlán"?

- Természetesen. És - egyenes következménye a műkutyaigyártásnak. Mivel a műkutyaik gyakorlatilag "halhatatlanok", mellesleg könnyen javíthatók is, bizonyos idő elteltével éppen ezért, hogy úgy mondjam: betelt a piac velük... Nem volt kereslet új műkutyaikra... Ekkor a gyártók természetesen kitalálták, kiutat keresve, hogy talán profilt kellene bővíteni, változtatni... Ekkor kerültek előtérbe a vadállatok, amelyeket eddig, nagyságuk és vadságuk miatt, nem lehetett háziasítani. A Mesterséges Állatok Előállító Üzem - az addigi műkutyaigyártás után így nevezte magát - először is miniatürizálta a gyártandó mű vadállatok: valamennyi állat maximális nagyságát az átlagos kutyánagyságban határozták meg! A kutya lett a mérce. Gyártottak ezután kutyánagyságú elefántot, zsiráfot, oroszlánt, sőt krokodilt is. Aztán gyártották a történelem előtti idők ősellatait is: dinosauruszt, mamutot, meseállatokat, hétfejű sárkányt is, bár utóbbit később betiltották, pedagógiai okokból, a gyerekek miatt. Szóval: így jöttek létre a Leóhoz hasonló műállatok. Kedvesek, barátságosak, csak vizet isznak, és locsolnak is: nem miattuk ment tönkre a város!

Lenéztem a gömbszálló lábai alatt húzódó romokra. Odalenn, amennyire innen fentről szabad szemmel látni lehetett, csak ócska papírokat és széttepett műanyag zacskókat kergetett a szél. Mondani akartam beszélgetőpartnereimnek valami elismerőt, vigasztalót, reménykeltőt, de

karomon a jelző csipogni kezdett, jelezve, hogy megérkezett kísérőm, Norbert, s indulnunk kell a minisztériumba. Elbúcsúztam frissen szerzett ismerőseimtől, megsimogattam Leó sörényét, és visszasétáltam a lakosztályomba. Kezdetét vette tehát első munkanapon a XXI. század végi Budapesten.